

Folkhälsomyndigheten

Utbildningsdepartementet

Handläggare
Lina Wiklander

Diarienummer
03202-2018

Ert diarienummer
U2018/01831/UF

Datum
2018-12-11

Sida
1(3)

Folkhälsomyndighetens remissyttrande över Vårt gemensamma ansvar – för unga som varken arbetar eller studerar (SOU 2018:11)

Sammanfattning

- Folkhälsomyndigheten tillstyrker förslaget om att tillsätta en utredning om ekonomisk ersättning till unga inom det kommunala aktivitetsansvaret (avsnitt 9.1). Myndigheten tar dock inte ställning till om frågan bäst utreds i en statlig utredning eller genom uppdrag till ett antal myndigheter.
- Folkhälsomyndigheten stödjer förslaget om att ge Skolverket i uppdrag att genomföra en förstudie i syfte att inrätta ett system för inrapportering och redovisning av nationell statistik över frånvaro (avsnitt 10.1). Om de juridiska förutsättningarna så medger, förordar Folkhälsomyndigheten att frånvarouppgifterna nationellt inhämtas på individnivå.
- Folkhälsomyndigheten menar att det är en god idé att göra rektorer skyldiga att erbjuda avslutande vägledningssamtal med elever som avslutar gymnasiet i förtid eller utan examen (avsnitt 10.2).
- Folkhälsomyndigheten avstår från att ha en synpunkt om förslaget kring nationellt samordnat stöd från tre myndigheter (avsnitt 11.3).
- Folkhälsomyndigheten stödjer förslaget om att Statistiska centralbyrån (SCB) ska få i uppgift att ta fram registerbaserad statistik över unga som varken arbetar eller studerar (avsnitt 11.6).

9.1 Utredning om ekonomisk ersättning till unga inom det kommunala aktivitetsansvaret

Folkhälsomyndigheten tillstyrker förslaget om att utreda kommunernas juridiska förutsättningar att erbjuda ekonomisk ersättning till unga som omfattas av aktivitetsansvaret. Folkhälsomyndigheten tar dock inte ställning till om frågan bäst utreds i en statlig utredning eller genom uppdrag till ett antal myndigheter.

Om unga på grund av ekonomiska begränsningar inte deltar i aktiviteter inom aktivitetsansvaret riskerar de att, förutom att minska sina chanser att fullfölja en gymnasieutbildning, utveckla ohälsa på både kort och lång sikt. Förutom att aktiviteterna har ett innehåll som är tänkt att motivera deltagarna att påbörja eller återuppta studier, erbjuder de ett socialt sammanhang som kan vara betydelsefullt för hälsan. I ett längre perspektiv är ofullständiga gymnasiebetyg en viktig riskfaktor för ohälsa. Därför menar Folkhälsomyndigheten att det ur ett hälsoperspektiv är angeläget att kommuner ges bättre verktyg för att avgöra i vilken mån de har möjlighet att ge ungdomar som omfattas av aktivitetsansvaret ekonomiskt stöd och att det blir en ökad likvärdighet mellan hur olika kommuner hanterar frågan.

10.1 Förstudie om lokal och nationell uppföljning av frånvaro i grund- och gymnasieskola

Folkhälsomyndigheten stödjer förslaget om att ge Skolverket i uppdrag att genomföra en förstudie i syfte att inrätta ett system för inrapportering och redovisning av nationell statistik över frånvaro. Om de juridiska förutsättningarna så medger, förordar Folkhälsomyndigheten att frånvarouppgifterna nationellt inhämtas på individnivå.

Som Samordnaren påpekar finns det samband mellan skolfrånvaro och olika former av ohälsa. Tillgång till uppgifter om skolfrånvaro skulle ge Folkhälsomyndigheten möjligheter att följa en i hälsohänseende utsatt grupp och öka myndighetens kunskap om sambanden mellan frånvaro och ohälsa. Kunskapen skulle vara användbar både inom skolektorn och hälso- och sjukvården. En förutsättning för de analyser som krävs är dock att frånvarouppgifterna nationellt inhämtas på individnivå.

10.2 Avslutande vägledningssamtal för elever som avslutar gymnasiet i förtid eller utan examen

Folkhälsomyndigheten stödjer förslaget om att det ska införas en skyldighet för rektorer att erbjuda de elevkategorier som specificeras i förslaget ett avslutande vägledningssamtal. Folkhälsomyndigheten bedömer att vägledningssamtalet bör hållas så tidigt som möjligt.

Vägledningssamtalen kan ge elever och deras föräldrar en större klarhet i vilka olika handlingsalternativ som finns då det gäller att komplettera studierna och uppnå gymnasiekompetens, eller att delta i det kommunala aktivitetsansvaret. Rektorerens utökade ansvarsområde kan ses som befogat utifrån insatsens förmodade effekt i form av ökade möjligheter för fler unga att fullfölja gymnasiet, vilket ökar deras chanser till både etablering och en god framtida hälsa.

Folkhälsomyndigheten noterar att det i författningsförslaget finns en otydlighet gällande tidpunkten för det avslutande vägledningssamtalet. Rektors skyldighet gäller de elever som riskerar att avsluta sin gymnasieutbildning i förtid eller utan att erhålla examen. Ofta är det väl känt vilka elever som riskerar detta, långt innan själva avhoppet eller betygssättningen. Med beaktande av andra förbyggande insatser inom skolan som riktas mot denna riskgrupp av elever är det en fördel om vägledningssamtalet genomförs så tidigt som möjligt eftersom eleven då har chans att förändra situationen.

11.3 Nationellt samordnat stöd från tre myndigheter

Folkhälsomyndigheten tar inte ställning till förslaget om att ge Arbetsförmedlingen, Statens skolverk och Socialstyrelsen i uppdrag att gemensamt utreda ökad nationell samverkan mellan myndigheterna.

Generellt sett instämmer Folkhälsomyndigheten i att myndigheter med överlappande ansvarsområden för en och samma målgrupp bör samverka i hög utsträckning. Däremot kan Folkhälsomyndigheten inte bedöma i vilken utsträckning just de tre nämnda myndigheterna har konkreta behov att samverka kring insatser mot unga som varken arbetar eller studerar och om samverkan i så fall ska initieras genom regeringsuppdrag.

11.6 Statistik om unga som varken arbetar eller studerar

Folkhälsomyndigheten stödjer förslaget om att Statistiska centralbyrån (SCB) ska få i uppgift att ta fram registerbaserad statistik över unga som varken arbetar eller studerar.

Unga som varken arbetar eller studerar är en utsatt grupp i hälsöhänseende och därför viktig för Folkhälsomyndigheten att följa. I Folkhälsomyndighetens uppföljning av folkhälsan och de faktorer som påverkar denna ingår redan i dag en indikator över unga som varken arbetar eller studerar, men eftersom den är baserad på SCB:s Arbetskraftsundersökningarna innehåller den de brister som Samordnaren identifierar. En registerbaserad indikator enligt Samordnarens förslag skulle ge Folkhälsomyndigheten väsentligt bättre möjligheter att följa gruppen, inte minst på grund av att redovisning på regional och lokal nivå då skulle bli möjlig.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektör Johan Carlson. I den slutliga handläggningen har avdelningscheferna Anna Bessö och Anders Tegnell, samt enhetschefen Johanna Ahnquist deltagit. Utredaren Lina Wiklander har varit föredragande.

Enligt Folkhälsomyndighetens beslut

Lina Wiklander